

НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Департамент Дизайн

Докторска програма „Дизайн“

СТАНОВИЩЕ

от

Доц. Станко Славчев Войков на доктората на доц. Елена Тодорова за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научно направление 82 „Изобразително изкуство“.

Тема на доктората: „Символи и функционалност в дизайна на монети“

Научен ръководител: проф. д-р Емилия Панайотова

Още от дълбока древност еквивалентното остойностяване на стоките и предметите е вълнувало човешката цивилизация. Намирането на еквивалент при размяната на стоките е довело до изобретяването на парите. Финикийците според историческите сведения са изобретили парите и парично-стоковата търговия. Тяхна е заслугата и за първата звуково-знакова азбука. За културата, битата, историята и цялостното развитие на цивилизациите и народите, значителна информация дава монетното наследство на тези наши предшественици. Както в съвременното, така и в древността монетите (банкнотите) са били обект на художествено-пластичното и графично изкуство. Именно на тази тема е посветила своя докторски труд доц. Елена Тодорова. Трудът съдържа увод, три глави, заключение, приноси и библиография, развити в 161 страници и 96 илюстрации в подкрепа на теоретичната част. Тук трябва да отбележим, че темата е изключително дисертабилна и може да стане обект на цикъл от монографии и публикации с различна насоченост в областта. Актуалността на темата се обосновава на базата на „нетрадиционния“ подход към изследването от страна на авторката и съпоставянето с аналогичните трудове в областта. Целите и задачите на дисертацията са планомерно поставени с цел анализиране цялостното развитие на монетното изкуство и свързаните с тях образи, символи, историческо развитие и перспективи.

Глава първа разглежда историческото развитие на монетите от древността до наши дни и връзката на това развитие със стиловете и периодиката в изкуството. Анализирани са особеностите на историческите периоди и е подчертана ролята на съвременното индустриално развитие при оформлението на монетите и паричните единици.

Втора глава е посветена на символиката при монетите и елементите с които се изгражда. Направена е класификация на монетите, за парично обръщение, остатъчна стойност, символични и колекционерски, както и тяхната социална значимост. В тази глава е анализирана и технологията, използвана в монетното изкуство и тяхната функция. Внимание е отделено на акумулационно-стойностните монетни емисии. Юбилейните и монетите без номинална стойност също влизат в обсега на изследването. Интересно е изследването, направено по отношение на психологията на възприятието, което поражда монетите в нашето съвремие. Анализирани са изображенията на монетите, хералдиката, методите на стилизация и художествено пресъздаване.

Трета глава е посветена на технологиите и дизайнерски решения при изработката на монети. Новите технологии като фактор влияещ върху монетното изкуство и синтеза между скулптура, графика е анализиран подробно и всеобхватно. Ценното в тази глава е разработения модел за проектиране и дизайн на монети. Това е особено ценна дизайнерска методика и подчертава правилния подход при проектирането в тази област. Под внимание са взети ролята на релефа, допълнителните елементи, композицията и единството на стилове при изграждането на монетите. Творческият модел също не е убягнал от обсега на изследването в дисертационния труд, като е създаден модел „генериране на нови идеи“.

В края на докторантурата са направени значителни по обем и значимост основни изводи. Синтезирано са представени основните приноси на труда:

1. Историческа ретроспекция на монетите и монетосеченето в която е направен паралелен анализ на монетите и като елемент на икономическите отношения и като елемент на културата. Специфичният принос на историческият

обзор се състои в изследването не само на определен период от време, но изследване на цялостното развитие на монетите от древността до наши дни.

2. Обобщено изследване на монетите като елемент на икономическото и социалното битие. Приложен е оригинален подход при изследването не само на икономическите процеси като цяло, но и на хрематистиката, както и спецификата на значението на монетите при определени социални или икономически процеси.

3. Анализ на психологическото въздействие на монетите от гледна точка както на индивидуалната психология, така и от социално-психологическа гледна точка. Даденият подход в синтезиран вид за първи път се използва в българската научна литература и може да бъде приложен и към други обекти на културата в изкуството.

4. Представяне на монетата като обект на визуалното изкуство. Разгледани са особеностите на използването на пространството на монетата за създаването на образи носещи собствено послание. Представени са основните възможности при използването на пространството на монетата, както и използването за тази цел на съвременните технологии. Подробно са анализирани отделните елементи на изображението, както и тяхното съчетание в хармонична система.

5. В изследването е направено съпоставяне между семиосферата на образите върху монетите и семиосферата използвана в хералдиката. Установени са общите черти и различията между тях като този анализ не засяга единствено общите проблеми, а разглежда и отделните детайли.

6. В изследването са представени възможностите за развитието на монетосеченето (монетопроизводството), както и условията по които това развитие може да „тръгне“. В този случай отново е приложен системен анализ включващ както икономическите и технологичните условия за развитието, така и социалните условия при които то може да бъде осъществено.

7. Приносите на настоящето изследване не са ограничени единствено в областта на теорията на визуалните изкуства. Съществен практически принос на изследването е включването в него на две методики, едната от които е свързана

с практическите дейности при реализиране на дизайна на монетите, а другата методика дава възможност за прилагане методите на евристиката при намирането на концептуални решения за дизайна на монетите. Съчетанието на двете методики позволява създаването на специален учебен курс свързан с развитието на евристичните модели за студенти изучаващи визуални изкуства Освен приносите посочени от автора, може да се допълни, че изследователския труд включва, значителен брой допълнителни методологични приноси, касаещи проектирането в областта на монетите.

Дисертационния труд завършва с 83 библиографски източници. Може да се направят следните препоръки: допълване с по-голям по обем илюстративен материал, демонстриращ разнообразието в монетното изкуство. Трудът би могъл да бъде продължен в бъдеще с втора част, монография в областта на българските монети, след Освобождението.

Доц. Елена Тодорова е автор със значителен проектантски и художествен опит.

Тя е автор на серия от монети на теми: „Български колекционерски клуб“, „Бележити българи“, „Господари на България“, „Вечните приказки“.

Участва в международни проекти: „Немски колекционен клуб“, „Френски колекционен клуб“.

Наградена е със значителен брой международни награди: награда от международен конкурс за юбилейни монети – Мюнхен 2003 г., златен приз за колекция накити на международен конгрес на модата – Баку, Азербайджан, 2010 г., 36 награди от националния конкурс на БНБ за юбилейни монети.

На базата на горе казаното, давам положително становище на докторския труд на доц. Елена Тодорова и предлагам на уважаемото жури да ѝ присъди образователна и научна степен „доктор“.

20.04.2018 г.

София

Доц. Станко Войков,

ръководител катедра „Индустриален дизайн“, НХА